

Siyasal-Sosyal Olay ve Metodoloji Sorunumuz

Musa Üzer

15 Temmuz darbesinin faili Gülen örgütünün değerlendiriliş biçiminin genel anlamda kazanım sağlayıcı, geliştirici olmadığı sorgulayıcı perspektif ışığında bakıldığında açıkça görülecektir. Bunun da temel sebebi örgütün nesnel ve objektif zeminde ele alınmayışıdır. Nesnellik zafiyetiyle birlikte hangi usul ve metodoloji çerçevesinde siyasal-sosyal olayın değerlendirileceğini belirleyecek özgün, belirgin çerçeve yokluğunu da eklememiz gerekir. Ne kadar çok ispatlanması mümkün olmayan şey iddia edilirse o kadar çok taraftar bulunabilir zemininin, vasatının sıhhatli olduğunu söyleyebilmek mümkün değil. Esasında buradaki problem biricik ya da sadece Fethullahçıların değerlendirilmesiyle ilgili bir zaaf değil, en temelde siyasal-sosyal olayın tanım ve tahliliyle ilgili. Müslüman olmayan kişi ve çevrelerin hayata ilişkin ölçü problemlerinin vaka değerlendirmesine yansımalarını anlamak mümkün. Lakin gaybe iman etmiş, adil olmaları imanlarının gereği olan Müslümanların da aynı duruma düşmeleri düşündürücü. Bu zaafli durumun maalesef coğrafya, mezhep, meşrep, cemaat, örgüt, etnik farklılık tanımadan Müslüman coğrafyamızın yaygın fotoğrafını yansıttığını da eklemeliyiz.

Yol'suz Hükümden Ne Çıkar?

Siyasal-sosyal olayların değerlendiriliş biçimi çoğu zaman “bir matematik probleminin çözümünde gidiş yolu yanlış, sonucu doğru bulma”ya benzemektedir. Yanlış yol, doğru sonuç paradoksunun kullanım yaygınlığı çoğu zaman insanı bezdirecek kadar ‘resmiyet’, ‘meşruiyet’ ve ‘itibar’ kazanmış durumda. Onun içindir ki sağlıklı bir ihya ve inşa sürecinin imkânı ‘Müslümanların siyasal-sosyal aklının’ beyin MR’ının doğru çekilmesiyle başlamalıdır. Bu mevzuda zihni problemi ifade anlamında hayatı bölen ayrı dünyalar kategorizasyonunu ortadan kaldırmak, kültürel şizofreni hastalığını ıslah noktasında mantıki zeminde usuller arası geçerli ve tutarlı geçiş bizlere ciddi imkânlar sağlayacaktır. Tarihsel süreçte Müslümanların büyük emekler ve tartışmalar neticesinde çeşitli usullerde ortaya koyduğu bazı ilkeler epeyce kolaylaştırıcılık görevi görecektir.

Siyasete Bulaşmayan Usul

Usul ve siyasal-sosyal olay ilişkisini iki örnek ile ele alabiliriz. Birincisi; İslam düşüncesinde akaid mevzuunda ortaya konulan “delâlet-i kat’i, subuti kat’i” ilkesi hemen hemen herkesin kabul ettiği bir ilkedir. Varlığı kesin, varoluşu konusunda herhangi bir tereddüt ve şüphe bırakmayacak kadar açık; neyi, kimi kast ettiği, kimi işaret ettiği kesin ve açık olan şey imani bilgi kategorisine sokulmakta. Onun içindir ki bu ilkeye iman ettiklerinden dolayı tasavvufi gruplar bireysel tecrübeye, mükâşefeye önem verme iddialarına rağmen “rüya ile amel” mevzuunu kabul etmezler. Yine aynı dikkat ve hassasiyetin bir tezahürü olarak hadis usulünde geliştirilen rivayet tenkidi ve metin tenkidi yöntemleri de bilginin kimden, nasıl, ne şekilde, hangi araç ve bağlamda alınacağını tespit etmek, rivayet edilen bilginin doğruluk değerini sorgulamak, sağlıklı ve sahih istikamet için ortaya konulmuştur.

Neyin kat'i olduğu konusunda tartişmalar ya da metin tenkidine az başvurma gibi zaaflar olsa da yine de epistemik açıdan Müslümanların iki alanda ortaya koyduğu yöntem önemlidir. Haberin kaynağının sorgulanması ile ilgili muazzam denilebilecek ölçüler, kuyumcu işçiliği misali ince ayar hesaplamalar, hatta kafaları karıştıracak kadar detaylandırmalar sırf bilgiyi aktaranlarla ilgili yanlışa düşmeme kaygısından kaynaklanmakta. Aynı mevzuda daha önemli olan metin tenkidinde ise bizatihi rivayet edilen bilgi her açıdan analize tabi tutulmakta. Tefsirden tarihe, filolojiden şiire, mantıktan antropolojiye kadar birçok ilimden istifadeyle metnin içyapısı tutarlılık ve geçerliliği tespit edilmeye çalışılmakta. Dolayısıyla siyasal-sosyal olayın çözümlenmesinde istifade edilecek ve Müslüman zihninin kolaylıkla adapte olabileceği usullerimiz bulunmakta.

Yine bu bağlamda Kur'an-ı Azimşşan'da ve Siyer-i Nebi'de her hal ve şeraitte asla vazgeçilmemesi gereken ilkeler de hem mümin ahlakı hem de mevzumuz olan siyasal-sosyal olayın tanım, tahlil ve analizi açısından önemlidir. Örneğin bunların başında gelen adalet ilkesini imanın gereği bilmek; dolayısıyla buradan saptırıcı her bakış, zaviye, duruş mminlik iddiası açısından zarar verici olacaktır. Buradaki adil olma zorunluluğunun zaman ve mekn kategorizasyonu tanımadığının altını çizmek gerek. Adil davranılmayacak hiçbir alan ve zamanın Müslümana tanınmamış olması varoluşsal anlamda sürekli 'kendinde' insanın ortaya çıkmasını sağlar.

Benzemez Kimse Sana, Tavrına Hayran Olayım

Adil olma ilkesinin ardından gelebilecek ilke olarak "düşman-hasım-kfirlere benzememek"i belirlemek çok da yanlış değildir. Burada benzeme derken "insan olmaktan" kaynaklı şekilsel ya da hayat formları bağlamında bazı ortak noktaların kast edilmediğini vurgulayalım. Benzeşme, değerler skalası planında ve ahlaki kişilik zemininde tezahür etmekte. Örneğin zalim bir idareci ve rgt savaşta herhangi bir ilke tanımadan hareket edebilir ve bu hususiyetinden dolayı da çok etkili sonuçlar da elde edebilir. Hasmına verdiği zarar ve aldığı mesafeyi göz önüne getirerek müminler topluluğu da onlar gibi savaşmaya kalkamaz. Eğer yaparlarsa maddi planda elde ettikleri her aşamanın zıddına kat be kat daha fazla çürümeye başlamışlardır demektir. Onun için adalet düşman-hasım-kfirden beklenmez ve adil olunur her şart ve koşulda. Haklılık ilkesi ontolojik zeminde fiziksel anlamda "burada olana, Müslüman olana" işaret etmez, bir çaba sonucunda ancak elde edilebiliyor. Rabbimizin buyurduğu aleyhe dönse dahi adil olma zorunluluğu haklılık sonucunu doğuracaktır.

Mukabele Ama Kim Olarak?

Yaptığımız ve yapacağımız işe hasmımızın yapmış olduğu davranışı mebni kılmak daha baştan işe sağlama almamak demektir. Çünkü hasmımız en temelde adalet ilkesinin dayanak olduğu zeminin üzerinde değildir. Mukabele bi'l-misl ilkesi adil olmayan hasma aynen uygulandığında kişiye yanlışa sevk edecektir. Dolayısıyla buradaki mukabele onun gibi davranmamaktır. Siyasal-sosyal olaya yaklaşımda diğer bir hassas boyut ise "bir kişi ya da topluluğa olan kin, düşmanlık, kızgınlık, nefret (ya da sevgi, muhabbet, ilgi, düşkünlük)" zaafının insanı adil davranmadan alıkoymasıdır. Kur'an-ı Mubin'in ortaya koyduğu bu ilkenin her hlkrda uygulanması, bünyeye yerleştirilip adeta karakter haline getirilmesi gerçekten de çok zor. İnsanın küçük dünyasının mahzenlerinden çıkıp, kalbinin hastalıklı yapısının

emrettikleriyle hareket etmeyip düşmanı dahi olsa her daim adalet ilkesiyle hareket etmesi kişinin nefsinin kınaması, emr-i bil maruf nehyi anil münker ilkesine açık olmasıyla mümkün.

Delaleti kat'i, subuti kat'i, senet ve metin tenkidi usulü, düşmanın ahlakıyla ahlaklanmama, her şart ve zeminde adil olma ilkeleriyle birlikte bazı mantıksal ilkeler de siyasal-sosyal olayın ele alınışında her zaman için yardımcı olacaktır. Örneğin hasmın ya da düşmanın "fena" bir şeyi yapabileceğinin mümkün olması ile yapmış olması aynı şey değildir. Mümkünlük ve zorunluluk iki farklı şeydir. Çoğu zaman mümkünlük üzerinden kesin olmuş gibi değerlendirmelerde bulunuluyor ki bu da Müslümanın gerçeklikle bağını kopartıyor. Ya da bir unsur/parça üzerinden kalkarak bütün hakkında hüküm verme yanlış çıkarımların oluşmasına sebebiyet verdiği gibi çürütülmesi kolay iddialara yol açmakta.

Müslümanların siyasal-sosyal olayı tanım-tahlil noktasında yaşadığını varsaydığımız bazı zaafılarına dikkat çekmeye çalıştık. Zikredilenler dışında şüphesiz daha birçok unsur bulunmakta. Elbette her bir iddiayı da örnekler üzerinden ele almak gerekir. Esasen karşı karşıya geldiğimiz siyasal çapı büyük herhangi bir olay üzerinden de meseleyi tartabiliriz. Doğru sonuca doğru yoldan gidebilecek bir vasatı inşa edebilmemiz için Müslümanlık hamurumuzda içkin olması gereken rikkat, özen, incelik, titizlik, işçilik, uyanıklık, farkındalık, duyarlılık, diğerkâmlık, şecaat vb hasletlere sahip olma bakımından ciddi bir engelin olmaması gerekiyor. Bütün bunların üzerinde olması gereken takva elbisesi ise bilerek, farkında olarak 'zerre miskali' haksızlık ve adaletsizliğin gösterilmesini engelleyecektir.

[Haksöz Dergisi Sayı: 306 - Eylül 2016](#)

Kaynak: [Siyasal-Sosyal Olay ve Metodoloji Sorunumuz - Musa Üzer](#)